

Маданият кушандаси:

Ўғлим
ёрдамлашиб
юбор!

БИЗ КИМГА ТАҚЛИД ҚИЛАЯПМИЗ?

Отахоннинг хассаси
тушиб кетибди,
“нет”га жойлаймиз!

2-саҳифа

ДНК ЭКСПЕРТИЗАСИ: У НИМА УЧУН ЗАРУР?

... Европа мамлакатларида олиб борилган ўрганишлар орқали 7-8 фоиз эркаклар бошқа отадан туғилган болаларни тарбия қилиши қайд этилган.

3-саҳифа

ЎҒЛИМ, “КАТТА”НИНГ ЙЎЛИНИ КЕСИБ ЎТМА...

Маълумотларга кўра, жорий йилнинг ўтган беш оyi давомида республика бўйича 1288 та йўл транспорт ҳодисаси қайд этилган бўлиб, шуларда 318 нафар инсон ҳалок бўлган.

5-саҳифа

ТОҒ ЙЎЛИДАГИ МОЖАРО МАЪМУРИЙ ЖАВОБГАРЛИККА САБАБ БЎЛДИ

Нима иш қилиб қўйдинглар? Ҳозир Баҳром ака келади, кутиб туринглар, — дея буйруқ берди йўлтўсар йигит.

6-саҳифа

ФИЛИАЛГА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН ТАЛАБАЛАР ФАҚАТ ДАВЛАТ ГРАНТИ АСОСИДА ЎҚИЙДИ

АЙНИ кунларда Тошкент давлат юридик университети ва унинг ихтисослаштирилган филиалига қабул давом этаяпти. Газетамизнинг аввалги сонларида ихтисослаштирилган филиал ҳақида, қабул жараёни,

талабгорларга қўйиладиган талаблар ҳақида батафсил маълумот берган эдик. Бугун Тошкент давлат юридик университетининг ихтисослаштирилган филиалида кимлар ўқиши мумкинлиги, бу ерда қандай кадрлар тайёрланиши, битирувчилар учун афзал жиҳатлар ҳақида яна бир карра тўхталмоқчимиз. 25 июнь кuni Миллий матбуот марказида ташкил этилган матбуот анжуманида филиал ҳақида асосий маълумотлар берилди:

- Бу йил ушбу филиал 255 нафар талаба қабул қилади, ҳаммаси давлат гранти асосида.

- Талабалар ётоқхона, стипендия, битиргач, иш ва унвон билан таъминланади.

- Ихтисослаштирилган филиалга фақат Тошкент шаҳри ва вилоятида доимий рўйхатда турувчи, 18-25 ёшдаги, бўйи 165 см (аёллар 160 см)дан паст бўлмаган, соғлом, судланмаган фуқаролар қабул қилинади.

- Битирувчиларга олий юридик маълумотга эгаллиги ҳақида диплом, лейтенант унвони берилиб, иш ўрни билан таъминланади.

- Ихтисослаштирилган филиал Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти учун ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳаси учун кадрлар тайёрлайди.

- Ўқув даргоҳини битирганлар 5 йил Ички ишлар вазирлиги ёки Миллий

гвардия тизимида ишлаб бериши шарт.

Ихтисослаштирилган филиалда прописка, ёш, жисмоний тайёргарлик бўйича алоҳида талаблар мавжуд. Давлат гранти асосида 3 йил ўқиб, олий маълумотли бўлиш билан бирга тайин иш жойи ва унвон эгасига айланган эса ушбу филиалнинг битирувчиларга берадиган энг катта афзаллигидир.

Энди посбонлар саводли, юридик билимга эга, чет тилларини биладиган, юқори савияли ва профессионал хусусиятларга эга бўлади.

Ўз мухбиримиз

СЎНГИ вақтларда “оммавий маданият” қандай тушунча эканлигини унутиб қўйдик гўё. Аслида, мазмун-мақсадига кўра, чинакам маданиятнинг кушандаси сифатида дунёга келган “оммавий маданият” бугунги кунда айрим кимсаларнинг наздида замонавийликнинг бир белгиси сифатида намоён бўлмоқда. Агар бу масалага фактлар асосида ёндашадиган бўлсак, “оммавий маданият” Ғарб дунёсида ўтган асрнинг иккинчи ярмида шаклланиб, уни Ғарбда “популяр”, қисқа қилиб айтганда “поп-культура”, яъни “оммавий маданият”, деб аташганига гувоҳ бўламиз. Мутахассисларнинг фикрича, “оммавий маданият” тушунчаси ноилжликдан, ночорликдан қўлланилиб келинмоқда, чунки ҳали ҳам илм-фанда “антикультура” (яъни “ғайримаданият”) деган илмий тушунча шаклланимаган. Аслини олганда ҳам “оммавий маданият” маданиятсизлик, маънавий-этиксизлик ва ахлоқсизлик каби сўзларнинг синоними саналади.

“Оммавий маданият”ни тарғиб қилишда ОАВ асосий куч(ми)?

XXI аср ахборот асри бўлиши билан бир қаторда, реал ва виртуал ҳаёт ўртасида садоси бир неча асрларга етадиган курашнинг юзага келишига сабаб бўлди. Бу кураш канча давом этишини билмадимиз, лекин якин бир асрда ҳам хотима ясалмас керак.

Кўпчиликнинг фикрича, ОАВ “оммавий маданият”ни тарғиб қилишда асосий куч вазифасини ўтаб келмоқда. Чунки телекўрсатувлар, радиоэшиттиришлар, босма ва интернет нашрлардаги турли хил чиқишларда, истаимизми йўқми, “оммавий маданият”ни тарғиб қилиб қўймоқдамиз. Бу каби ҳолатлар, айниқса, нодавлат оммавий ахборот воситаларида кузатишмоқда. “оммавий маданият”нинг одамлар онгига тез суьратларда сингишига “қўмақлашадиган” асосий кучлардан яна бири — бу интернет саналади. Интернетдан фойдаланиш саводхонлиги ортгани сайин, одамлар виртуал ҳаётга боғланиб қолмоқда. Виртуал оламдаги турли хил ўйинлар, видео ва аудио чатлар, ижтимоий тармоқлар одамларни ўз домига тортиб бормоқда.

Биланмики, интернетдаги янгиликлар оқими чеклаш жуда мушкул масала. Ижтимоий тармоқлар ва сайтлардаги хар сонияда янгилашиб турувчи, ҳеч қандай тахрирдан ўтмаган, яхши-ёмон янгиликлар

Маданият кушандаси: БИЗ КИМГА ТАҚЛИД ҚИЛАЯПМИЗ?

Ёмон қовуннинг уруғи кўп бўлади. Ушбу ташбех “оммавий маданият”га ярашибгина турибди. Ҳар қандай инсонни, хоҳ у ёш бўлсин, хоҳ катта бирдек домига тортиб оладиган “оммавий маданият”нинг ҳам тури жуда кўп. Энди бирисига қарши сўз очсангиз, янгиси пайдо бўлиб тураверади. Қуйида бугунги кунда жуда ҳам авж олган “оммавий маданият”нинг турлари ҳақида қисқача тўхталамиз.

Паст савиядаги телелойихаларни оммалаштириш — бу “оммавий маданият”ни рағбатлантириш билан тенг

жамият онгига ўз таъсирини ўтказмай қолмайди. Одамлар виртуал ҳаётга тўлалигича мослашиб бўлди. Кунда инсон учун ажратилмайдиган 24 соатнинг деярли ярмини ўз виртуал оламида ўтказадиган одам, тармоқда нима кўрса шуни ҳақ деб билиши табиий ҳол. Бу эса жамиятнинг учун ёт ғояларнинг мамлакат аҳолиси онгига ўрнашишига замин яратмоқда.

Ўзлигини унутаётган “селфи”шунослар

Тўғри, бундай атама йўқ. Лекин бугунги кунга келиб бу “селфи” деганларни ёшлар тугул катталарни ҳам ўзига “оғдириб” олди. Бир қарашда жўн, ҳеч қандай катта муаммога сабаб бўлиши мумкин бўлмаган бу одат кўплаб салбий оқибатларни келтириб чиқармоқда. Аслида суьрат таушиш яхши кунлардан эсдалик қолдириш учун амалга оширилиши керак. Лекин бу имкониятдан айрилмаган ижтимоий тармоқдаги профилида ёки телеграм мессенжеридаги каналда “очко” йиниш учун фойдаланмоқда. Энг ачинарлиси, кўча-қўйда кийин аҳволга тушиб қолган, автохалокатга учраган, вазият тақозоси билан ноқулай аҳволга тушган шахсларга ёрдам бериш ўрнига “селфи” қилиб интернет тармоғига жойлаётган ва бунинг учун ўзларининг тили билан айтганда, анчагина “лайк” (“like”) йингаётган, ёшлар ҳаётимизда кўп учрайди. Нафақат ёшлар, балки катталар ҳам “оммавий маданият” таъсирига тушиб қолиб ўзлигини йўқотишмоқда.

ги нуфузига зарар келтирмайди, деб ким жавоб бера олади?

Қолаверса, юқоридаги каби капитал шоуларни ўтказиш, уларни тарғиб қилишга бўлган чеклов Вазирлар Маҳкамасининг 2007 йил 16 августдаги “Қимор ўйинларини ташкил этиш ва ўтказишни янада тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қароридан белгилаб қўйилган. Қарорда келтирилишича, 2007 йил 1 сентябрдан бошлаб, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида қимор ўйинларини ва таваккалчиликка асосланган бошқа ўйинларни ташкил этиш ва ўтказиш (тиражли, бир лаҳзали ва рақамли лотарейалардан ташқари) тақиқланган. Бундан ташқари, бу капитал шоуларни ташкил этиш ва ўтказиш учун телекоммуникация тармоқларида, шу жумладан, интернет провайдерлари орқали хизмат кўрсатиш ман этилган. Энди савол туғилиши табиий: “Нега, тақиқловчи қарор мавжуд бўла туриб, ҳар қандай мамлакатнинг сиёсий майдондаги имиджга салбий таъсир кўрсатадиган, халқ онгини бузадиган, “оммавий маданият” тамойилларини ўзида акс эттирган ўйинларни ўтказишга руҳсат берилаяпти?”

“Сиз ҳеч нарсага тушунмайсиз”

Бу жумла кўпинча “замонавийлашиб” қолган фарзанднинг ота-онасига қарага айтадиган сўзидир. Жисмонан ва ақлан навқиронлиги, интернетни яхши тушуниши, серғайратлиги, қизиқувчанлиги

“ОММАВИЙ МАДАНИЯТ”НИНГ БИР ҚАНЧА ТАМОЙИЛЛАРИ МАВЖУД:

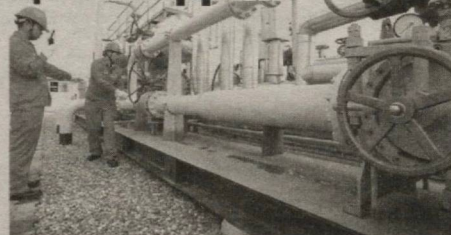
- ОАВ (кино, театр, радио, интернет, ижтимоий тармоқлар, реклама, алоқа мобиллари) орқали одамларни чалғитиш,
- шахвоний ҳис-туйғулар тарғиботи,
- ёшлар (либос) модаси,
- деванглик (хулқий озиш, тўғри йўлдан озиш, акцентуацияланиш жараёни) ва жиноят,
- виртуал оламни кучайтириш,
- этикодсизликни авж олдириш,
- авлодлар ўртасидаги алоқани узиш ва ҳ.к.

туфайли замон билан ҳамнафас юришда ота-онанинг ортда қолдиридан фарзандлар кўпинча шу жумлани ишлатишади. “оммавий маданият” аксарият ҳолатларда ўсмир билан унинг ота-онасини бир-бирига қарши қўяди, бу билан ўсмирликда муқаррар юз берадиган психологик хусусиятлардан фойдаланиб, уларни қўллаб-қувватлайди ва катталар кадрлайдиган кадриятлар эскилик сарқитига йўйилиб, ўсмирларга ёт, бузғунчи ғояларга тўла кадриятлар мадҳ қилинади. Аслида “оммавий маданият”нинг мақсади ҳам шу. Чунки барча даврларда мамлакатлардаги ижтимоий сиёсат доимо бошларнинг ота-оналардан ажратиб қўйилишига қарши курашган эди, сабаби, бу алоқа давлат билан фуқаролик жамияти барқарорлиги асоси саналган. Агар авлодлар ўртасида тафовут ортиб кетса, жамият таназзулга юз тутиши тайин.

Юқорида келтирилганларимиз “оммавий маданият”нинг бир қисминга холос. Ўзида ОАВ (кино, театр, радио, интернет, ижтимоий тармоқлар, реклама, алоқа мобиллари) орқали одамларни чалғитиш, шахвоний ҳис-туйғулар тарғиботи, ёшлар (либос) модаси, деванглик (хулқий озиш, тўғри йўлдан озиш, акцентуацияланиш жараёни) ва жиноят, виртуал оламни кучайтириш, этикодсизликни авж олдириш, авлодлар ўртасидаги алоқани узиш каби тамойилларни мужассамлаштирган “оммавий маданият” билан ҳар биримиз хар дақиқда курашмоғимиз лозим.

Жасур ТОЖИБОЕВ,
“Инсон ва қонун” муҳбири

ГУЛХАН АТРОФИДАГИ “ЎЙИН”ГА ЧЕК ҚЎЙИЛДИ...

ХАЛҚИМИЗДА “Исинмадим оловинга, кўр бўлдим тутунингга”, деган нақл бор. Бугун газ идораларидан норози бўлиб юрган кўплаб фуқароларимиз шу нақлни тез-тез ёдга олаётми. Қонимех тумани, “Янгигазон” овул фуқаролар йиғинида яшовчи Туребабул Жўраев ва яна 43 нафар фуқаро Қонимех тумани адлия бўлимига ариза билан мурожаат қилиб, 2016 йил сентябрь ойида “Янгигазон” овул фуқаролар йиғини аҳолисига Қонимех газ таъминоти участкаси томонидан табиий газ етказиб бериш тўхтатирилганини маълум қилган. Улар ўша даврда табиий газ учун олдиндан амалга оширилган тўлов пуллари бугунги кунга қадар газ етказиб бериш идораси томонидан қайтарилмасдан келинаётганидан норози бўлиб, ўз пуллари ундириб беришни сўрашган.

Мазкур ҳолат атрофлича ўрганилганда, “Ўзтрансгаз” АЖ Навоий вилоти бўйича газ таъминоти худудий филиалидан 19,1 миллион сўм ортиқча пуллар қолинган

пул маблағлари тўғрисида маълумотнома олинди. Ушлаб қолинган пул маблағларини тўлаб бериш юзасидан “Ўзтрансгаз” АЖ Навоий вилоти бўйича газ таъминоти худудий филиалига тақдимнома киритилди. Аммо газ идорасидагилар ўтда ёнамас, сувда чўкмас, “оловда тобианганлар”дан чиқди. Улар тақдимномага парво ҳам қилишмади.

Ортиқча ушлаб қолинган пул маблағлари тўлаб берилмагач, Қонимех тумани адлия бўлими томонидан фуқаролик ишлари бўйича Кармана туманлараро судига 43 нафар фуқаронинг манфаатларини кўзлаб даъво аризалари киритилди ва адлия бўлимининг даъвоси тўлиқ қаноатлантириб берилди. Бугунги кунда ушбу пул маблағлари тўлиқ ундирилиши таъминланди, гулхан атрофидаги бу “ўйин”га чек қўйилди.

Бундан ташқари, “Янгигазон” овул фуқаролар йиғинида яшовчи қолган фуқаролар ҳам худди шу масалада адлия бўлимига мурожаат қилишга мажбур бўлди.

Яъни, Жантурсабиров ва бошқа 35 нафар фуқаронинг Қонимех тумани адлия бўлимига ёзма ва оғзаки мурожаатига 2016 йил сентябрь ойида “Янгигазон” овул фуқаролар йиғини аҳолисига Қонимех газ таъминоти участкаси томонидан табиий газ етказиб бериш тўхтатирилганини маълум қилиниб, ўша даврда табиий газ учун олдиндан амалга оширилган тўлов пуллари бугунги кунга қадар газ етказиб бериш идораси томонидан қайтарилмасдан келинаётганидан норози бўлиб, ундириб беришга ёрдам сўралган.

Туман адлия бўлими томонидан 2019 йил 18 майда “Ўзтрансгаз” АЖ Навоий вилоти бўйича газ таъминоти худудий филиалига табиий газ учун тўлаб берилган ортиқча тўловларни қайтариш юзасидан киритилган тақдимномага асосан, 35 нафар фуқарога жами 10,7 миллион сўмлик пул маблағлари ундириб берилди.

Элбек ФАЙЗУЛЛАЕВ,
Қонимех тумани адлия бўлими бошлиғи

Дилобар АҲМЕДОВА,
Х.Сулаймонова
номидаги Республика
суд экспертиза
маркази Одам
ДНКси суд биологик
экспертизаси
лабораторияси
мудир

ЯҚИН йилларгача фуқаролик судлари томонидан низоли оталик масалаларини ҳал этиш учун гувоҳларнинг кўрсатмалари, турли ҳужжатлар, тавсифномалар ва ҳоказоларни тақдим этиш талаб қилинса-да, буларнинг барчаси одил судловни тўлиқ таъминлай олмас эди. Кўпгина ҳолларда масала судлашаётган томонларнинг бир-бирига нисбатан бўхтонлар тарқатишига ҳам тақалар эди. Бунинг оқибатида эса, баъзан суд ажримларига биноан бепушт эркаклар боланинг биологик отаси деб тан олинар эди. ДНК экспертизаси шу турдаги хатоликларни бутунлай бартараф этиш имкониятини берди.

ДНК экспертизаси: у нима учун зарур?

Мамлакатимизда ДНК экспертизаси 2000 йилдан бошлаб фақатгина Хадича Сулаймонова номидаги Республика суд экспертиза марказида ўтказилиб келинади. ДНК экспертизаси лабораторияларини ташкил этиш учун йирик сармоя зарур бўлади. 2000 йилда марказнинг ДНК лабораториясини ташкил этиш учун Вазирлар Маҳкамасининг топшириғига асосан бир миллион АҚШ доллари давлат бюджетидан ажратилган. Ўз навбатида, лаборатория фаолиятининг узлуксизлигини таъминлаш учун ҳукумат қарорига асосан ҳар йили реагент ва сарф материаллар харидига икки юз минг доллардан ошиқ маблағ ажратилиши белгилаб қўйилган эди.

ДНК экспертизаси суд ажрими, тергов органи қарори, шунингдек, шахсий сирларни тарқатмасликка риоя қилган ҳолда шахсларнинг муружаати асосида ўтказилади. ДНК экспертизаси иш учун аҳамиятли илмий асосланган ва ишончли далилларни олиш имкониятига эгалиги боис, тергов органлари ҳамда судлар томонидан тайинланишидаги эҳтиёж йилдан-йилга ўсиб бормоқда. Хусусан, 2010 йилда лабораторияда 388 та, 2015 йилда 1119 та, 2018 йилда эса 1834 та экспертиза бажарилган. Бу кўрсаткичлар соҳани ривожлантириш, мамлакатимизнинг бошқа ҳудудларида ҳам ДНК экспертизаси лабораторияларини очиб зарурият дўзарблигини кўрсатади.

ЕВРОПАДА 7-8 ФОИЗ ЭРКАКЛАР БОШҚА ОТАДАН ТУҒИЛГАН БОЛАЛАРНИ ТАРБИЯ ҚИЛАР ЭКАН

Ҳозирги кунга келиб хорижда ДНК экспертизаси энг оммавий таҳлил турларидан бири сифатида эътироф этилмоқда. Дунё бўйича 400 дан ортиқ ДНК лабораториялари томонидан online режимда ДНК тестларини ўтказиб бериш бўйича хизмат кўрсатилиши, ДНК экспертизаси натижалари бўйича турли хил телевизион кўрсатувлар намойиш этилиши фикримизнинг исботидир. Европа мамлакатларида олиб борилган ўрганишлар орқали 7-8 фоиз эркаклар бошқа отадан туғилган болаларни тарбия қилиши қайд этилган. Масалан, Швейцариянинг ўзида 14 та хусусий нодавлат ДНК лабораторияси генетик тестларни ўтказиш бўйича хизмат кўрсатиб келмоқда. Россияда эса, бир йилда биологик оталикни аниқлаш бўйича ўртача 6000 дан 8000 гача ДНК тадқиқотлари ўтказилади.

Хорижий мамлакатларда жиноят ишлари бўйича ДНК экспертизаси асосан махсус хизматлар ва полиция идораларининг криминалистика марказларида ўтказилади. Таниб бўлмас ҳолатга келган мурда қолдиқлари, техноген фожиалар ва ҳоказолар бўйича молекуляр генетик идентификация тадқиқотлари суд-тиббиде экспертиза бюросларида ўтказилади. Қариндошликни аниқлаш бўйича оталик тестларининг деярли тўқсон фоизи нодавлат суд экспертиза муассасалари томонидан ўтказилади. Бундан ташқари, нодавлат суд экспертиза муассасалари ва тижорат лабораторияларида ҳозирги кунда оммалашган генеологик тадқиқотлар (дунё бўйича қариндошларни қидируви, ота

МАСАЛАН

Швейцариянинг ўзида 14 та хусусий нодавлат ДНК лабораториялари генетик тестларни ўтказиш бўйича хизмат кўрсатиб келмоқда. Россияда эса, бир йилда биологик оталикни аниқлаш бўйича ўртача 6000 дан 8000 гача ДНК тадқиқотлари ўтказилади.

ва она авлод бўйича шажара тузиш), ирсий касалликларга ҳамда спорт турларига мойилликни аниқлаш ўтказилиб келинмоқда. Бундай тақсимланиш ДНК таҳлилининг янги йўналишларини ривожлантиришига имкон яратди. Хусусан, ҳозирги кунда хорижда ДНК экспертизаси ёрдамида уй ҳайвонлари зотини аниқлаш, уларнинг ДНК маълумотлар базасини яратиш бўйича ишлар йўлга қўйилган. Бундан ташқари, баъзи мамлакатларда "Қизил китоб"га киритилган ҳайвонлар ва ўсимликларнинг ДНК маълумотлар базаларини яратиш бўйича тадқиқотлар халқаро табиати муҳофазаси қилувчи ташкилотлар хомийлигида олиб борилмоқда. Ўзбекистонда ҳам йўқолган зотдор от, қорамол ва бошқа уй ҳайвонларининг

ДНК таҳлилининг ўтказишига эҳтиёж мавжуд.

ДНК ТАДҚИҚОТИ ШУБҲАГА ОЙДИНЛИК КИРИТАДИ

ДНК экспертизаси соҳа-сига инновацияларни татбиқ этиш орқали шахсларни ташқи қиёфаси — фенотипик белгилари ҳақида маълумотларни олиш имкониятини берадиган янги авлод сиквенс усули ҳамда воқеа содир этган жойнинг ўзида ДНК экспертизасини ўтказишига ихтисослаштирилган мобил лабораториялар ишлаб чиқилди. Ушбу соҳадаги янгиликларни мамлакатимиз ДНК экспертизаси амалиётига татбиқ этиш учун хусусий капитални жалб этиш муҳим вазифа ҳисобланади.

Хорижда жисмоний ва юридик шахслар аризалари ҳамда адвокатлар сўровига асосан мустақил ДНК экспертизаси ёки тергов олди экспертизасини ўтказиш амалиёти қўлланилади. Асосан, боланинг туғруқхонада алмашиб қолганлигига шубҳа туғилганда ёки турмуш ўртоғини хиёнат қилганлигига гумон қилиш ҳолати ва бошқалар бўйича тергов олди ДНК тадқиқотини ўтказиш орқали шубҳага ойдинлик киритиш мумкин.

Ҳозирги кунда мамлакатимизда ДНК экспертизаси йўналишида мавжуд муаммоларни ҳал қилишда нодавлат суд экспертиза институтини шакллантириш ёрдам беради. Аввало, нодавлат суд экспертиза ташкилотлари "иккинчи фикр" олиш имкониятини беради. Масалан, баъзи ҳолатларда томонларда ўтказилган экспертиза хулосаси тўғрилигига шубҳа уйғониб, улар бирламчи экспертиза хулосасидан норози бўлишади. Мамлакатимизда бошқа ДНК экспертизаси лабораторияси бўлмаганлиги боис, қайта ёки қўшимча экспертиза Марказнинг ўзида бошқа экспертлар томонидан бажарилади.

Бизда ДНК экспертизасини ўтказиш учун реагентлар санокли микродора харид этилиши боис, уларнинг нархи жуда ҳам юқори. ДНК экспертизасини ўтказишда юқори ишончли натижалар билан таъминлашга имкон ҳамда халқаро стандартга жавоб берадиган махсус ускуна ва реагентлар қўлланиши тавсия этилади. Ҳозирги кунда дунёнинг фақатгина учта корпорацияси, хусусан, АҚШнинг "Termo Fisher" ва "Promega Corporation" ҳамда Германиянинг "QUAGEN" фирмаси махсуслотига бу талабга жавоб беради. Ўзбекистонда ҳам ДНК экспертизасини ўтказишда АҚШнинг "Termo Fisher" корпорацияси реагент ва сарф материаллари ишлаб-тилади. Республикаимизда нодавлат ДНК экспертизаси лабораторияларининг очилиши бу ҳолатнинг ижобий томонга ўзгаришига ёрдам бериши мумкин бўларди.

ОТАЛИК ТЕСТИНИНГ НАРХИ ҚАНЧА?

Кўпгина хорижий мамлакатларда биологик оталик тестини ўтказиш учун юқорида қайд этилган фирмалар махсуслоти билан бир қаторда Европа мамлакатлари, Россия ва Хитой фирмалари томонидан ишлаб чиқилган реагентлар қўллаш амалиётини қузатиш мумкин. Бунинг ҳисобига оталик тести нархини камайтиришга эришилган. Ўртача олганда ҳозирги кун-

да оталик тести нархи 150-600 АҚШ долларини ташкил этади. Ҳозирги кунда оддий ДНК экспертизаси харажати 2083707 сўмни ташкил этади.

Хориж амалиётида давлат суд экспертиза муассасаларида экспертизалар тўлов асосида ўтказилади. Масалан, Германия федерал полиция идораларида ўтказиладиган барча экспертизалар, шу жумладан, ДНК экспертизаси учун ҳисоб-фактура юритилиб, экспертиза учун барча сарф-харажатлар киритилган ҳолда экспертиза хулосаси билан биргаликда экспертиза тайинлаган судга ёки прокуратурага юборилади. Экспертиза харажатлари айблов эълон қилингандан кейин айбланувчидан ундириб олинади. Бу амалиёт мамлакатда жиноятнинг олдини олиб турувчи омиллардан бири бўлиб, криминоген вазиятга ижобий таъсир этиб келмоқда.

ДНК ЛАБОРАТОРИЯЛАРИГА ИШОНСА БЎЛАДИМИ?

ДНК экспертизасини ўтказишда нотўғри хулоса бериш ҳамда сифатсиз хизмат кўрсатишнинг олдини олиш мақсадда чет элда ДНК экспертизасини ўтказиш ҳуқуқига эга бўлган давлат ҳамда нодавлат суд экспертиза муассасалари ISO 17025 халқаро стандарти бўйича аккредитациядан ўтган ва махсус лицензияга эга бўлиши шартлиги белгилаб қўйилган. Чет эл судлари ишларни кўриб чиқиш жараёнида ДНК экспертизаси хулосасига баҳо беришда биринчи навбатда лаборатория аккредитациядан ўтган ёки ўлмаганлигига аҳамият қаратади. Агарда ДНК лабораторияси аккредитацияга ёки лицензияга эга бўлмаса, улар томонидан берилган хулоса инобатга олинмайди.

Хорижда нодавлат суд экспертиза ташкилотларида ишлайдиган экспертлар даромади уларнинг профессионал саноқлияти, билим ва малака даражасидан келиб чиққан ҳолда белгиланади. Шу боис, давлат ва нодавлат суд экспертлари малака ошириш курсларидан ташқари, доимий равишда соҳага оид мақолалар ҳамда маърузалар билан халқаро конференцияларда иштирок этадилар. Экспертлар ишлаб чиқарувчи фирмалар етакчи мутахассислари томонидан ўтказиладиган семинар, тренинг ва мустақил профессионал тестларда қатнашиб, Европа ва халқаро ДНК экспертлари ишчи гуруҳларидаги рейтинглари юқори даражада бўлиши учун доимо изланишда бўладилар.

Шунингдек, хорижда нодавлат суд экспертиза ташкилотлари буюртмачига сифатли хизмат кўрсатиш мақсадида жойларга чиқиб намуна олиш, қисқа муддат ичида тадқиқотларни ўтказиб бериш ва натижаларни қисқа муддатларда етказиб бериш каби йўللар билан ўзига бўлган ишончнинг янада оширишга эришадилар.

Ушбу маълумотлар мамлакатимизда бу соҳани янада ривожлантиришга, қимматли реагент ва сарф материаллар молиявий сарф-харажатини қисқартириш бўйича тадбирларни амалга оширишга, нодавлат суд экспертиза ташкилотларида ДНК экспертизасини ташкил этиш эса "иккинчи фикр" олиш орқали бирламчи ўтказилган тадқиқотлар тўғрилиги ҳақидаги шубҳаларни бартараф этишга ва шу орқали халқимиз розилигини олишга хизмат қилади.

МЕҲНАТГА ЛАЁҚАТСИЗЛИК НАФАҚАСИ КИМЛАРГА ТЎЛНАДИ?

— ВАҚТИНЧА меҳнатга қобилиятсизлик даврида бўлиб қайтганимдан кейин иш ҳақининг миқдори анча камайди. Нафақа (больничный) иш ҳақининг 100 фоизи миқдорига тўлашни ҳам мумкинми? Бундай ҳуқуққа кимлар эга бўлади?

*Зарифа БОЕВА,
Сурхондарё вилояти*

— Ҳа мумкин. Қонунчиликка кўра, қуйидаги ходимларга вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик нафақаси иш ҳақининг 100 фоизи миқдорига тўлашни лозим: ишлаётган 1941 — 1945 йиллардаги уруш қатнашчиларига; байналмилал жангчиларга ва уларга тенглаштирилган бошқа шахсларга; қарамонда 16 ёшга (ўқувчилар 18 ёшга) етмаган уч ёки ундан ортиқ болалари бўлган ходимларга;

Чернобыль АЭСдаги авария оқибатларини тугатишда қатнашган ёки ундан жабрланган ходимларга; меҳнатда майибланиш ва касб касаллиги натижасида вақтинча меҳнатга қобилиятсиз бўлган ходимларга.

Шунингдек, ижтимоий аҳамиятга эга бўлган касалликларга чалинган ходимларнинг умумий иш стажи 8 йил ва ундан ортиқ бўлганда ҳам нафақа иш ҳақининг 100 фоизи миқдорига тўланади.

СУЮНЧИ ПУЛИ ҚАНДАЙ БЕРИЛАДИ?

— БОЛА туғилганда суюнчи пули ким томонидан қандай тартибда берилади, бу пулнинг миқдори қанча? Уни тўлаш шартми ёки қандайдир ҳолларда тўланмаслиги ҳам мумкинми?

*Саида АЛЛАМОВА,
Жиззах вилояти*

— Қонунчиликка мувофиқ, бола туғилганда бир марталик нафақа берилади, унинг миқдори ҳозирги кунда 405 минг 460 сўмини ташкил этади. Бола ўлик туғилган ҳолларда нафақа тўланмайди.

Мазкур нафақа: ишлаётган ёки ўқиётган аёлларга иш ёки ўқиш жойидан тўланади; боланинг онаси ишламайдиган ва ўқимайдиган ҳолларда, нафақа боланинг ишлайдиган ёки ўқийдиган отаси ёки ота-она ўрнини босувчи шахсларга тўланади; ишламайдиган ва ўқимайдиган ота-оналарга бола туғилганда нафақа ижтимоий таъминот бўлимлари томонидан тўланади.

Бола туғилгани учун нафақа бола туғилган кундан бошлаб 6 ой муддат ичида муражаат қилинганда тўланади. Бола туғилганда бир йўла тўланадиган нафақани олиш учун ота ёки она Фуқаролик ҳолати далолатномаларини ёзиш (ФХДЁ) бўлими томонидан берилган боланинг туғилганлик ҳақидаги маълумотномасини топшириши лозим. Бола туғилганлиги ҳақидаги маълумотнома йўқотилган тақдирда бир йўла тўланадиган нафақа ФХДЁ бўлимлари томонидан берилган бола туғилганлиги ҳақидаги такрорий маълумотноманинг ҳамда отанинг иш жойидан (ўқиш жойидан) нафақа олмаганлиги ҳақидаги маълумотнома топширилганидан сўнг берилади.

ТУРДОШ БЎЛМАГАН ЙЎНАЛИШЛАРДА МАГИСТРАТУРАДА ЎҚИШ МУМКИНМИ?

— БАКАЛАВРНИ бошқа йўналишда ўқиган талабалар, бошқа йўналиш бўйича магистратурага ҳужжат топшира оладими?

*Адҳам СУЛАЙМОНОВ,
Шўрчи тумани*

— Президент қарорига мувофиқ, магистр даражасига эга бўлган юқори малакали мутахассислар қатламини кенгайтириш мақсадида магистратурага қабул қилишда абитуриентларнинг қабул бўйича белгиланган турдош бакалаврият таълим йўналишлари негизигади магистратура мутахассисликларидан ташқари бошқа магистратура мутахассисликлари бўйича ҳам танловда иштирок этишига рухсат берилади.

Бунда, алоҳида мутахассисликлар ва уларга мувофиқ бакалаврият таълим йўналишлари рўйхати Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан белгиланади.

ТАЛАБАЛАРНИНГ 3 ЙИЛ ИШЛАБ БЕРИШ МАЖБУРИЯТИ

— УНИВЕРСИТЕТНИ давлат гранти асосида битирдим, энди магистратурада ўқиш мумкин. Магистратурада ўқиётган даврим ҳам давлат гранти асосида ўқиганим учун 3 йил ишлаб бериш бўйича мажбурият даврига кирадими?

*Замира АСАДОВА,
Тошкент шаҳри*

— Йўқ, кирмайди. Олий таълим муассасаларининг бакалавриятини давлат грантлари асосида тамомлаган битирувчилар магистратурага тўлов-контракт асосида ўқишга қабул қилинган тақдирда, камида уч йил ишлаб бериш мажбурияти магистратуранинг яқунлагандан сўнг амалга оширилади.

ЁШ БОЛАЛИ АЁЛЛАРГА ИШДА ИМТИЁЗЛАР БОР

— ҚОНУНЧИЛИКДА болани овқатлантириш учун иш вақтида танаффуслар берилиши назарда тутилганми?

*Феруза АҲАДОВА,
Сирдарё вилояти*

— Ҳа, Меҳнат кодексига белгиланган. Икки ёшга тўлмаган боласи бор аёлларга, дам олиш ва овқатланиш учун бериладиган танаффусдан ташқари, болани овқатлантириш учун қўшимча танаффуслар ҳам берилади.

Бу танаффуслар камида ҳар уч соатда бир марта ҳар бири ўттиз минутдан кам бўлмаслиги лозим. Икки ёшга тўлмаган икки ва ундан ортиқ боласи бўлган тақдирда, танаффуснинг муддати камида бир соат қилиб белгиланади.

Болани овқатлантириш учун бериладиган танаффуслар иш вақтига киритилади ва ўртача ойлик иш ҳақи ҳисоби бўйича ҳақ тўланади.

Боласи бор аёлнинг хоҳишига кўра, болани овқатлантириш учун бериладиган танаффуслар дам олиш ва овқатланиш учун белгиланган танаффусга қўшиб берилиши ёки умумлаштирилиб, иш кунининг (иш сменасининг) бошига ёки охирига кўчирилиб, иш кунини (иш сменаси) шунга яраша қисқартирилиши мумкин.

Бу танаффусларнинг аниқ муддати ва уларни бериш тартиби жамоа шартномасида, агар у тузилмаган бўлса, — иш берувчи ва касба уюшмаси қўмитаси ёки ходимларнинг бошқа вакиллик органи билан келишиб белгилаб қўйилади.

**Саволларга Адлия вазирлиги масъул ходими
Дилмурод РАЖАБОВ жавоб берди.**

НОГИРОН ШАХСЛАРНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ

— ҚОНУНЧИЛИКДА ногиронларга қандай имтиёзлар белгиланган?

*Шаҳло ҲАЙИТБОЕВА,
Хоразм вилояти*

— Меҳнат қонунчилигига кўра: ходимлари сони 20 тадан кўп бўлган ташкилотларда ногиронларни ишга жойлаштириш учун камида уч фоиз иш ўринлари захирада сақланади.

Иш берувчи мазкур захира жойларига меҳнат органи томонидан йўлланган ногиронларни ишга қабул қилиши шарт.

Бундан ташқари, Меҳнат қонунчилигига кўра, I ва II гуруҳ ногиронларига бир қатор имтиёзлар берилган.

Масалан, иш ҳақини камайтирмасдан ҳафтасига ўттиз олти соатдан ошмайдиган иш муддати белгиланади. Шунингдек, ўттиз календарь кун асосий таътил, шу билан бирга, асосий таътил хоҳиши бўйича олти ой ўтмасдан олдин берилади (одатда, биринчи иш йили учун олти ой ишлангандан кейин берилади). Қолаверса, хоҳишига кўра, йилига ўн тўрт календарь кунгача иш ҳақи сақланмаган таътил берилади.

Шунингдек, иш берувчи меҳнат шартномасини тузиш чоғида дастлабки тарзда ва кейинчалик (иш давомида) вақти-вақти билан ногиронларни тиббий кўриқдан ўтказиши шарт.

Ногиронларни тунги вақтдаги ишларга, шунингдек, иш вақтидан ташқари ишларга ва дам олиш кунларидаги ишларга жалб қилишга уларнинг розилиги билангина, агар улар учун бундай ишлар тиббий тавсияларда тақиқланмаган бўлса, йўл қўйилади.

Таълим соҳасида ҳам ногирон шахслар учун бир қатор имтиёзлар мавжуд: ногиронлиги мавжуд абитуриентлардан тест синовларида иштирок этиш учун тўлов ундирилмайди;

Қуролли Кучларнинг ҳарбий хизмат вазифаларини бажаришда ногирон бўлиб қолган хизматчилари фарзандларига олий таълим муассасаларига ўқишга кириш учун тавсияномалар берилади;

I ва II гуруҳ ногиронлари, ногирон болалар олий таълим муассасаларига қўшимча икки фоизли давлат гранти асосида қабул қилинади;

Ногирон шахсларнинг болалари боғчаларга жойлаштиришда имтиёзли рўйхатга киритилади.

Ота-оналардан бири ёки ҳар иккиси ҳам биринчи I ва/ёки II гуруҳ ногирони бўлган оилалар, ногирон боласи (болалари) бўлган оилаларнинг иқтидорли фарзандлари қуйидагилар билан таъминланади:

- замонавий ягона мактаб формаси;
- асосий турдаги ўқув қуроллари;
- бадий китоблар;
- болалар газета ва журналларига обуна қилиш;
- республика оромгоҳларида дам олишини ташкил этиш;
- республика бўйлаб саёҳатга бориш ва келиш харажатларини қоплаш.

Давлат грантлари бўйича таълим олган I ва II гуруҳ ногиронлари олий таълим муассасаларидан академик таътил олганда ўқишга давлат грантлари асосида қайта тикланиши мумкин.

Тиббиётда I ва II гуруҳ ногиронлари қуйидаги ҳуқуқларга эгадирлар:

барча республика ихтисослаштирилган илмий-амалий тиббиёт марказларида бепул даволаниш;

Соғлиқни сақлаш вазирлиги тизимининг турғун даволаш-профилактика муассасаларида овқатланиш тўловидан озод бўлиш;

вилоят кўп тармоқли тиббиёт марказларида бепул ёрдам олиш;

бепул санатория-курорт йўлланмалари олиш;

шунингдек, ногирон болалар хусусий тиббиёт муассасаларида (стоматология ва косметология хизматлари кўрсатувчи муассасалар бундан мустасно) бепул тиббий хизматлардан фойдаланади.

Ўзгалар парваршига муҳтож бўлган ёлғиз кексалар ва ногиронлар ҳар ойда маълум турдаги озиқ-овқат маҳсулотлари ва гигиена товарлари билан бепул таъминланади.

**Саволга Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьяси
Муҳаббат РАБИЕВА жавоб берди.**

ДАВЛАТ ХИЗМАТЛАРИ МАРКАЗЛАРИ — ЯНГИ ИМКОНИАТЛАР ЭШИГИ

ЯҚИНДА Навоий шаҳар Давлат хизматлари марказининг янги биносига фуқароларга 60 та қабул ойналарида 100 дан ортиқ давлат хизматлари кўрсатилиши йўлга қўйилди. Унда, фарзандини боғчаларга жойлаштириш учун келган фуқароларга она ва бола хонаси, тиббий кўмакка муҳтож одамлар учун тиббий ёрдам хонаси ажратилган, кўрсатилган барча хизматлар тўловини амалга ошириш учун банк кассалари мавжуд ҳамда нақд пул ечиш учун банкоматлар қўйилган. Мобил телефонларнинг қувеат олиши учун қурилмалар ҳам ўрнатилган.

Шу ўринда таъкидлаш жоизки, Навоийда давлат хизматлари кўрсатишда инновацион ёндашуларга алоҳида эътибор қаратилган. Тадбиркорларга бож тўловларини амалга ошириш учун божхона хизмати ҳам марказнинг ўзида ташкил этилган. Яна бир қўлайлик, энди навоийлик ҳайдовчилар 10 дақиқа ичида автомобиль учун давлат рақами белгилари ва техник паспорт олишлари мумкин. Фуқаролик ҳолатлари далолатномалари ёзиш бўлими ҳам марказ биносига фаолият юритади. Тугилганлик ҳамда никоҳни қайд этиш гувоҳномаларини бериш хизмати ҳам марказдан чиқмасдан амалга оширилади. Шунингдек, бинода йўлга қўйилган бепул wi-fi дан марказга ташриф буюрадиган фуқаролар беминнат фойдаланишлари мумкин.

Яқин-яқингача битта маълумотнома учун вилоят марказидан салкам 600 километр олис Қизилқумда жойлашган Зарафшон шаҳри, Учқудуқ ва Томди туманларидан келувчиларнинг ҳам қимматли вақти, ҳам ортиқча маблағи сарфланарди. Идорама-идора юришлар, отанга бор, онанга бор қабилидаги муносабатлар, хуллас, фуқароларнинг фиғони фалакка кўтариладиган ҳолатларга дуч келинарди. Бугунги кунда ҳар бир туман ва шаҳар фуқаросига ўзи яшаётган ҳудудда 100 дан ортиқ хизмат тури кўрсатилади. Шунингдек, давлат хизматлари марказларини ҳақиқий маънода халқнинг қорига ярайдиган замонавий, шаффоф идораларнинг биринчи рўйхатига кириштириш мумкин.

— Халқ ишончига киришга эришиш осон бўлмади, албатта, — дейди Адлия вазирлиги ҳузуридаги Давлат хизматлари Агентлиги Навоий вилоят бошқармаси бошлиғи ўринбосари Элдор Баҳодиров.

— Чунки марказларга ҳар хил одам келади. Баъзиларнинг муаммоларини ечишга қонуний асос йўқ. Улар эса буни тушунишни хохламайди. Шунда фуқароларимизнинг ҳуқуқий билимларини ошириш нечоғлик зарурлиги кўришиб қолади. Шу ўринда айтиш лозимки, фаолият турлари дастлаб 16 та бўлган бўлса, бугун 103 турда хизмат кўрсатишмоқда. Бу халқимиз учун қанчалик энгиллик тўғрисида бўлса, бизнинг елкамиздаги масъулиятни эса 100 қарра ошираётгани аниқ. Ҳали яна кўшимча 59 та хизмат тури ҳам кўрсатилиши назарда тутилган. Ҳозиргача вилоятда 185 000 га яқин хизматлар кўрсатилди. Улар орасида нафақат Ўзбекистон фуқаролари, балки Америка Хитой, Ҳиндистон, Корея, Швейцария, Туркия, Россия ва Украина каби қатор давлатларнинг фуқаролари ҳам бор. Ҳозирги кунга қадар вилоятда 32 та чет эл қорхонаси айнан давлат хизматлари марказлари томонидан рўйхатга олинган.

Намунали ва тезкор давлат хизматлари нафақат шаҳарда, балки чекка туманларда ҳам кўрсатилаётганига КониMex туман Давлат хизматлари марказида бўлган чоғимизда гувоҳ бўлдим.

— Муҳандисман, ўн дақиқада "BILLUR STORY BUILDING", деб номланган қурилиш материаллари ишлаб чиқарадиган оилавий қорхонани ҳеч қандай оворагарчиликсиз рўйхатдан ўтказишга муваффақ бўлдим, — дейди ўз оилавий қорхонасини давлат рўйхатидан ўтказган Акмал Раҳматуллаев. — Тумандаги 40 минг аҳолига хизмат кўрсатаётган беш нафар марказ ходимлари туман марказидан 300 километр олинган жойлашган овулларга сайёр давлат хизматлари кўрсатишни ҳам яхши йўлга қўйган.

Мақсад халқни рози қилиш, уларнинг оғирини энгиллатишга кўмаклашишдан иборатдир. Тушликисиз, танаффуссиз узлуқсиз график асосида фаолият юритаётган марказ хизматларидан одамлар миннатдор.

Нурота тумани Янгибод қишлоғида жойлашган "Зарнур боғлари" хусусий қорхонаси раҳбари Рамазон Сатторов давлат хизматлари кўрсатилаётган жарағна гувоҳ бўлдим. — Тез ва соз хизмат кўрсатилди, — дея мамнун бўлди фуқаро Р.Сатторов. — Қишлоғимиз сал олинган жойлашганлиги учун туман марказига тушганда, ҳамма ишларимизни бир йўла битириб кетишга оdatланганми. Мана ишон санок-ли дақиқаларда битди. Марказда шароитлар ҳам зўр, ходимлар ҳам хушмуомала. Роҳат қилиб, нафасингизни ростлайсиз. Авваллари бундай шароитларни хаёлимизга ҳам келтира олмак эдик.

Дарҳақиқат, туман давлат хизматлари марказида бугунгача 18205 та давлат хизмати кўрсатилган. Улар орасида Хитой, Ҳиндистон, Туркия ва Қирғизистон каби давлатларнинг фуқаролари ҳам бор. Нуротада мазкур мамлакатлар билан давлат рўйхатидан ўтказилган қўшма қорхоналар сони йил бошидан буён 5 тани ташкил этаётган.

Мазкур тизим халқнинг ишончини қозонаётганлигини ҳар бир мижознинг марказдан миннатдор қилиб кетаётганлиги билан изоҳлаш мумкин. Буларнинг барчаси халқимизнинг ўз ҳаётидан рози бўлиб яшаш учун қилинаётган саяё-ҳаракатларнинг бир бўлагидир.

Янги имкониятлар эшиги халқимиз учун ҳаммиса очик бўлсин!

Маруса ҲОСИЛОВА,
"Инсон ва қонун" муҳбири

Ўғлим, "КАТТА"НИНГ ЙЎЛИНИ кесиб ўтма...

ЯҚИНДА Скандинавия давлатларининг бирида яшаётган танишим Тошкентга келди. Кўп йилдан бери Ўзбекистондан олисда: гоҳ Японияда, гоҳ Европанинг бошқа давлатларида кун кечирарди. Пойтахтдан кейин тарихий шаҳарларимизда кўп кезинди. Хориж одами-да. Бизда нима дерди? Дунё кўрган, дермиди? Пойтахт кўчаларини айланаркан, бир "одат"имиздан қаттиқ куюнди. Оёғи ердан узилганлигидан эмас, ичи узилганидан, менимча...

— Бу нимаси? — дейди у. — Бу йўл пиёданикими ёки ҳайдовчиники?

Ўзбекининг келиб чиқишдан тортиб, урф-одатлари, қадриятларига қадар айрича — бетакрор. Болалигимда онам кўп гапирарди: "Болам, кўчада юрганда ўзиндан каттанинг йўлини кесиб ўтма". Ўйласам, шу гап бутун ўзбекининг шу урига сингиб кетган экан. Барчамиз кўча-кўйда юрарканмиз, бир-да ўзимиздан каттанинг йўлини кесиб ўтишга андиша қиламиз. Яна ким билсин?! Андишанинг оти кўроқ эканлигиниям биламиз-ов. Биламиз-да, баъзан кўроқлигимизга борамиз.

Шаҳарнинг марказий кўчаларидан бири. Икки ёндам гўж-гўж улов илгариларди. Пиёдалар ўтиш жойи. Бир пиёда йўл пойлайди. Бироз наришон. Кейин йўлдан ўтиб бошлади. Уловлар тўхтади. Пиёда имиллаб юришда давом этади. Ҳайдовчилар асабий кўнгирак чалади. Кўчани темирараваларнинг чинқирғи тутуди. Пиёда сесканади. Айни пайт ҳайдовчилардан бири улов тирқишидан бош чиқариб ўкиради — сўкинади:

— Хой, зоопарқдамасан. Имилламай! Ҳет...

Пиёда югурғилайди. Йўлнинг нариги қисмига ўтиб, енгил қад ростлайди. Уловлар шовуллаб юриб кетади...

Бу ҳолат кимгадир таниш, кимгадир нотаниш. Қизиқ, бугунги дунёнинг манзарасидан келиб чиқиб, айни йўл қизганар ҳайдовчиларни ҳам катталар сафига қўшдикмиким? "Каттакон"лар... Буни биригина пиёда ва ҳайдовчи ўртасидаги кўча маданияти мисолида кураямиз! Айтаётганимиз катталар на ёши улуг, на мўйсафид кишилар, балки замона зайли билан чиққан "катта"лар — "каттакон"лар.

Ҳа, балки оналаримиз бугун тарбиянинг шу шаклини мақбул билаяпти эканми?

— Болам, "катта"нинг йўлини кесиб ўтма!

Маълумотларга кўра, жорий йилнинг ўтган беш ойи давомида республика бўйича 1288 та йўл транспорт ҳодисаси қайд этилган бўлиб, шулардан 318 нафар инсон ҳалок бўлган. Биргина бош шахримизнинг ўзида 27 нафар киши ушбу бахтсиз ҳодисаларнинг қўрбонига айланган. Албатта, бу каби фавқуллодда жараёнларнинг аксарии ҳайдовчи ва пиёда ўртасидаги тушунмовчиликлардан келиб чиқётганлиги кишини ўйлантиради.

Сайёра ЭРҒАШЕВА,
йўловчи, Навоий вилояти:

Бизда кўча маданияти тўлиқ шаклланмаган

— Менимча, бизда кўча маданияти тўлиқ шаклланмаган. Муаммонинг асл сабаби шундадир. Ҳайдовчиларимизнинг муомаласизлиги, пиёдалар бехурмат қилиш бор гап. Айниқса, ушбу ҳолатлар айни пиёдалар ўтиш йўлқаларида кўзга ташланади. Аслида, ушбу ҳудудда ҳайдовчилар ҳар қандай ҳолатда ҳам пиёдаларнинг хавфсизлигига дахл солмаслиги керак. Пиёдалар орасида қариялар ҳам кўп учрайди, албатта. Айни "зебра" ёзиқли йўлқаларда уларнинг улов кўнгироқларидан чўчинқираб, жон ҳолатда югураётганларини кўриб раҳиминг келади. Бу ҳолат миллий қадриятларимизга ҳам зид. Авваллари отлиқ пиёдага дуч келганда уни хурмат этиб, эгардан қуйи инган ва ҳол-аҳвол сўрашган. Бунинг тубан маъноси ўзини юқори олмаслик — камтарлик. Аммо бугунги замон шиддати ва бозор иқтисодиётининг салбий томонлари кишиларнинг маданий ҳаётига ҳам нуқсонли ураятти. Бунинг бир қўрниниш кўчаларимиздаги ҳайдовчи ва пиёда ўртасидаги муносабатларда кўринаётган. Шомшанилик, сабр-тоқатли бўлиш керак. Ҳаммасининг давоси шу. Иzzатни эса ҳар ким ўз қилмишидан топаверади. Хурмат қилган хурмат кўради, ахир...

Муслиҳиддин ЗАЙНИДДИНОВ,
ҳайдовчи, Самарқанд вилояти:

БУ — ҲАҚИНИ БИЛМАСЛИК

— Яқин-яқиндан ҳайдовчилик қиламан. Шаҳарларимиз ўзгараётти. Аҳоли сони ҳам шунга яраша, албатта. Кўча-кўй пиёда; кўча-кўй гувава улов. Ўзгараётган шаҳарга мос эркинлик, янгиликлар керак. Эски қусурларимиздан кенчишимизга тўғри келади. Шундай камчиликларимиздан бири пиёдалар ўтиш жойларидаги ҳайдовчи ўткинчи муносабати бўлса керак. Кўп кузатаман, айни шу майдонда аксар ҳайдовчилар пиёдаларнинг йўл бўйлаб ўтишига тоқат қила олмасдан тинимсиз кўнгирак чалаверади. Бундан ўткинчилар чўчидими, билмамдан, югура соладилар. Аслида йўл уларники, шундай экан, бемалол бўлишлари мақсадга мувофиқ. Кейин, бу уловларга йўл бериш эмас. Бу — ҳақини билмаслик. Мен пиёдаларни айни вазиятда ўз ҳуқуқларини билиши тарафдориман. Шу ўринда бир гап, бу ҳайдовчиларнинг аксарии ўзларининг қадрини тушуниб етмайди. Қибр деган бало билан ҳамтовоқ. Аксарии ёш йигитлар. Бундай вазиятда қандай йўл тутишни сира билмайман. Одамнинг ўзида бўлсин экан-да. Кейин, пиёдаларнинг ҳам ортиқча андишадан ҳоли бўлишларини сўраб қоламан. Ҳар ким ўз ҳақини билгани яхши...

Акмал ЮНУСОВ,
Йўл ҳаракати хавфсизлиги бошқармаси
масъул ходими:

Ҳайдовчи ва пиёда ўртасидаги масофа 5 метр бўлиши лозим

— Пиёдаларнинг ҳаракатланиши учун бир қанча ишора белгилари автомобиль йўлларига ўрнатилди. Шулардан бири йўлга туширилган "зебра" ёзиқ чизғи бўлиши мумкин. Бу пиёдаларнинг ўтиши учун белгиланган жой, деб юритилади. Бу ҳудудда пиёдалар транспорт воситаларидан илгари ҳаракатланиш имтиёзига эга. Яна бир оғохлантирувчи белги бўлиб, ушбу белги ҳайдовчини бошқарилмайдиган пиёдалар ўтиш жойига яқинлашганлигини билдирарди. Бу белгилар аҳоли яшайдиган жойлардан ташқарида ва шаҳар ташқарисидидаги жами ўтиш жойларига 150-300 метр етмасдан, шаҳарда эса бевосита ўтиш жойига 100 метр қолганда ўрнатилди. Демак, бунда ҳар иккала ҳаракатланувчи учун ҳам аниқ оғохлантирувчи ишоралари ишлаб чиқилган. Пиёда ва ҳайдовчи ўртасидаги муаммолар ҳолатлар юзга келмаслиги учун ҳар ким ўз ҳуқуқ имтиёзларини тўла англашлари керак. Хусусан, пиёдаларнинг йўлда хавфсиз ва тўқинликларсиз ҳаракат қилишлари учун ўтиш жойидан, яъни "зебра" йўлка ва транспорт воситаси орасидаги масофа 5 метр дан кам бўлмаслиги лозим.

Ислом ИБОДУЛЛА,
"Инсон ва қонун" муҳбири

Лицензиясиз фаолият учун ЖАВОБГАРЛИК БОР

“ЛИЦЕНЗИЯ” — лицензияловчи орган томонидан юридик ёки жисмоний шахсга берилган, лицензия талаблари ва шартларига сўзсиз риоя этилгани ҳолда фаолиятнинг лицензияланаётган турини амалга ошириш учун рухсатнома (ҳуқуқ) ҳисобланади.

Бугунги кунда лицензиясиз фаолият тадбиркорлар манфаати йўлида олиб борилаётган давлат бошқарувини издан чиқарадиган иқтисодий зарар етказадиган долзарб муаммолардан бири бўлиб, давлат ривожланишига ва жамоат манфаатларига путур етказиши. Шу сабабли бу иллатга қарши кескин чоралар кўриш лозим.

Ушбу жиноятлар субъектлари кўпроқ ўз шахсий манфаатларини ўйлаб, назорат қилиб бўлмайдиган бойлик ортириш мақсадида тегишли рухсатнома олмасдан, давлат божи, кейинчалик эса солиқ ва бошқа мажбурий тўловларни давлатга тўламасдан шугулланишдан иборат бўлади. Натижада, ушбу шахс ёки корхоналар нафақат соғлом рақобатни издан чиқариб, иқтисодийга зиён етказиши, балки унинг сифатсиз хизмат кўрсатиши ёки соғлиқ учун хавфли бўлган маҳсулот чиқаришига олиб келади.

Шу мақсадда 2018 йил 16 октябрдаги Ўзбекистон Республикаси “Хусусий бандлик агентликлари тўғрисида”ги қонунга мувофиқ, ҳозирда 56 та фаолият турлари учун лицензия олиш шартлиги белгиланган.

Ҳозирги вақтда давлат манфаатларида ҳаракат қиладиган, бунинг оқибатида барча фуқароларнинг ҳаёти яхшилланиши тўғрисидаги шахсий шакллантириш методологияси мавжуд эмас. Аммо ушбу ҳуқуқбузарлик ва жиноят турларини коррупцияни кескин камайиштириш чораларини кўриб ривожланиб кетган давлатлар тажрибаси унга қарши курашиш орқали иқтисодийни кўтаришга, халқнинг ижтимоий ҳаётини тубдан яхшилашга эришиш мумкинлигини кўрсатади.

Шу боис, давлатимизда тадбиркорларга кенг ҳуқуқ ва имтиёзлар берилиши билан бирга, лицензиясиз фаолият учун Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 165, 176³-моддалари билан маъмурий ёки Жиноят кодексининг 190-моддаси билан жиноий жавобгарликка тортиш чоралари кўришмоқда.

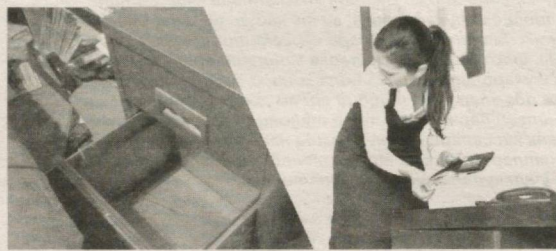
Жумладан, тадбиркорлик фаолиятининг махсус рухсатнома (лицензия) олмасдан амалга оширилиши Жиноят кодексининг 190-моддасининг 1-қисми билан; ўша ҳаракат жуда кўп миқдорда, хавфли рецидивист томонидан ёки бир гуруҳ шахслар томонидан олдидан тил бириктириб содир этилган бўлса, Жиноят кодексининг 190-моддаси, 2-қисми билан жавобгарликни келтириб чиқариб, ушбу ҳаракатлар учун айбдор шахс энг кам ойлик иш ҳақининг 25 бараваридан 100 бараваригача миқдорда жарима ёки беш йилгача муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш ёхуд 480 соатга мажбурий жамоат ишлари ёхуд уч йилгача муддатга ахлоқ тузатиш ишлари билан жазоланади.

Жиноят ишлари бўйича Яшнобод туман суди томонидан лицензиясиз фаолият жиноятларига нисбатан қонунни қўллаш амалиёти ўрганилганда, 2017 йилда 8 та (11 шахс) жиноят иши, 2018 йилда 3 та (5 шахс) жиноят иши судлар томонидан кўриб чиқилганлиги, шу ўринда 2018 йилнинг 1-чорагида — 4 та (7 шахс) жиноят иши кўриб чиқилган бўлса, 2019 йилнинг мазкур даври мобайнида 1 та (2 шахс) иш кўриб чиқилганлиги, бу эса бу соҳадаги жиноятлар ҳам бошқа жиноятлар сингари камайганлигини кўрсатади.

Шу ўринда, таъкидлаш лозимки, ушбу жиноятга қарши курашишда, аввало, ҳар бир тадбиркор ўз фаолиятини қонунларга бўйсуниб нукта назардан жиддий ислоҳ қилиши керак, унда соғлом фикр пайдо бўлишига, ушбу иллатга қарши қатъий фуқаролик позицияси шаклланиши, унга нисбатан муросасизлик ва тоқатсизлиги пайдо бўлишига қаратилган чора-тадбирларни амалга ошириш лозим бўлади.

Қаҳрамон МИРСАФАЕВ,
жиноят ишлари бўйича
Яшнобод туман суди судьяси

Тузини еб ТУЗЛИҒИГА ТУПУРДИ

ҲАМИДА Ортиқова (исм-шарифлар ўзгартирилган) асли фарғоналик. Турмуши ўхшамагач, пойтахтда яшашга қарор қилди.

Унинг азим шаҳарда ўз бағрига оладиган уй-жойи, яқинлари йўқ эди. Шунинг учун ижара уйдан бошлана топди. Аммо ижара ҳақини тўлаш, икки нафар вояга етмаган фарзандини ёлғиз аёл боши билан боқиб осон иш эмас. У дастлаб “Чилонзор буюм бозори”да қоғоз йиғиб, макулатурага топшириб кун кечира бошлади. Лекин бу топгани рўзгор тебратишга гоҳ етса, гоҳ етмади. Шундан сўнг у 2017 йил июнь ойида Яққасарой туманидаги хонадонларнинг бирида озғани келишув асосида уй юмушларини бажариш учун ёлланма хизматчи бўлиб ишлаш бошлади. Унинг бу хизматига уй эгаси ҳар ойда 1 500 000 сўм миқдорда ойлик-маош тўлар эди. Ҳамида бора-бора бунга ҳам қаноат қилмай қўйди. Шундай кезларнинг бирида Ҳамида уй ишларини бажараркан, хонадон эгасининг уйда турган “Самсунг” русумли уяли телефонга кўзи тушди. У фурсатни бой бергиси келмай тезда уяли телефонни чўнтагига солди ва ўзи билан олиб чиқди. Шу топда унинг кўнглини хавотир ва қўрқув эгаллади. Уйга келиб олгач, қўл-оёқларидаги титроқ бироз босилди. Чўнтагида яшириб олиб келган телефонни болалари қўлига берди. Аммо ҳали ҳар нарсаси ҳам ақли етмайдиган ёш болалар бу матоҳнинг қийматини ҳам уйи онаси қандай ниятда олиб келганини ҳам билмайди. Улар қўлига тушган “ўйинчоқ”ни талашиб синдириб қўйишди. Ҳамида афсусланиб, лабини тийлади.

Ҳамиданинг ўғрилиқ “фаолияти” шундан бошланди. У навбатдаги кунларнинг бирида хонадон ишларини бажараркан, 30-35 дона турли кийим-кечақларни бекитиб олиб чиқди. Яна бир гал эса рўзгор учун нимаики керак бўлса, ўғирлаб улгуржи бозорда сотиш учун танишига бериб юборди. У энди ижара уйга қўйни ва кўнжи тўлиб қайтаркан, аввалгидек оёқ-қўли қалтирамай қўйди. Унинг кўзи пишиб, қўли шу “хунар”га мослашиб борди. Ажабланишми, Ҳамида бора-бора бу арзон гаров “лаш-луш”лар билан қаноатланмай қўйди. 2018 йил август ойида уй эгасининг

6 дона тилла тақинчоқларини ўғирлаб, ломбардга топшириб юборди. Куз ойларида эса, 1 дона “Айпад” русумли планшетни ҳам ўғирлаб, уйига олиб бориб қўйди. Шунингдек, 2019 йил февралда яна 1 дона “Айфон-7 Ред” русумли уяли алоқа воситасини ҳужжатлари билан олиб, танишига сотиб беришни илтимос қилди. Унинг бу қинғир фаолияти фаоллашгани сайин қилмишининг охири-оқибатини ўйламай ҳам қўйди. “Қинғир ишнинг қийми қирқ йилдан кейин ҳам чиқади”, деганларидек, Ҳамиданинг қинғирликка урган қўли янада узоққа чўзилмасидан тутилди. Ҳамида ишлаб, ризқини териб еб юрган хонадонга қилган хиёнатни, яъни уй эгаларининг унга ишониб топширган омонатларига гараз кўз билан қарагани фош этилди. Аниқланишича, Ҳамида 2017 йил ноябрь ойидан то 2019 йил март ойигача бўлган вақт мобайнида уй эгасининг 141 миллион 129 минг сўмлик ҳар хил турдаги тилла тақинчоқлари, уй жиҳоз ва буюмлари, техника ва кийим-кечақларини ўғирлаб кетган.

Албатта, ҳамма нарсанинг интихоси бўлганидек, ҳеч бир жиноий қилмиш ҳам жазосиз қолмайди. Ҳ.Орипованинг бу қинғир қилмишига нисбатан жиноят ишлари бўйича Яққасарой туман суди томонидан тегишли жазо чораси қўлланилди.

Шу ўринда айтиш лозимки, Ҳ.Орипова суднинг қора курсисидан ўз ишдан пушаймон бўлиб ўтираркан, ўғирликнинг умри қисқа эканлигини чин кўнглидан англаб етганлигига ишонгимиз келади. Чунки ҳали меҳр-муруватга, ҳимояга, таъминотга муҳтож фарзандлари уни ижара уйда хавотир билан кутиб ўтиришибди. Эндилкида Ҳалима ўзи ваъда қилганидек, ҳалол йўл билан топиб келган неъматларни болаларига беҳавотир улашиб, уларни камолга етказди. Унинг қанчалик аҳдида собитлигини эса вақт кўрсатади.

Аҳрор ХАШИМХОНОВ,
жиноят ишлари бўйича
Яққасарой туман суди судьяси

ТОҒ ЙЎЛИДАГИ МОЖАРО МАЪМУРИЙ ЖАВОБГАРЛИККА САБАБ БЎЛДИ

ПОП туманининг Мустақиллик маҳалласида яшовчи Шаҳзода Жумаева (исм-шарифлари ўзгартирилган) 2019 йил 20 март кuni, яъни Наврўз умумхалқ байрами доирасида бизнес ҳамкори Баҳодир Худойбердиев билан бирга ўзининг “Нексия” русумли машинасида Парда Турсун қишлоғидаги зибратгоҳдан қайтишга банди. Йўлнинг Чоркесар маҳалласидан ўтувчи қисмига етганда орқадан “Малибу” русумли, 50 Е 388 LA давлат белгилли автомашина уларни таъқиб қилиб келаётганини сезиб қолишди. Йўлда давом этишаркан, “Малибу” ҳам изма-из келаверди. Аммо маҳалланинг ички йўлига ўтиб, ҳа-

ракатни давом эттиришга банди негацир орқадаги машина кўринмай қолди. Маҳалла худудидан ўтиб, туман маркази томон кетишга банди эса нотаниш бир “Нексия” автомашинаси йўлга кўндаланг туриб олиб, уларни тўхтади.

— Нима иш қилиб қўйдинглар? Ҳозир Баҳром ака келади, кутиб туришлар, — дея буйруқ берди йўлтўсар йигит.

— Баҳром акангиз ким, нега бизнинг йўлимизни тўсаяпсиз? Узингиз кимсиз? — деб сўради Б.Худойбердиев.

Йигит эса бунга жавоб бермай, пинағини ҳам бузмай тураверди. Шу маҳал бояги “Малибу” етиб келди. Унинг соҳибни Парда

Турсун қишлоғида жойлашган сил касалликлари сикаттоҳи бош шифокори ўринбосари Баҳромжон Хосиятов эди. Уша пайтда Б.Хосиятов яхшигина маст бўлиб, автоловни ҳам шу ҳолда бошқариб келганди. Энг асосийси, у Б.Худойбердиев ва Ш.Жумаевани гўёки тоққа чиққан (Парда Турсун қишлоғи тоғли худудда жойлашган — муаллифлар) ошиқ-маъшуклар деб билиб, тўхтаган жойида бақир-чақир қилиб, уларга курақда турмайдиган сўзлар билан сўқиниб, жамоат тартиби ва фуқаролар сойишталлигини бузди. Натижада Б.Худойбердиев бу хусусда ички ишлар ходимларига мурожаат қилди. Шу боис учаласи ҳам туман ИИБ биносига олиб келинди. Бу ерда эса Ш.Жумаева Б.Хосиятовнинг шаъни ва қадр-қимматини қасддан камситиб, ҳақорат қилган.

Поп туман тиббиёт бирлашмасининг 2019 йил 20 мартдаги 309-сонли “Ичганлиги ва мастлик ҳолатини аниқлаш ҳақида қайди”да Б.Хосиятовнинг алкоғол мастлик ҳолати қайд этилган. Оқибатда унга ва Ш.Жумаевага нисбатан Маъму-

рий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг тегишли моддалари билан маъмурий ҳуқуқбузарликка оид иш қўзғатилган. Албатта, мазкур ишни кўриб чиқар экан, Поп туман маъмурий суди ҳар иккала ҳуқуқбузарга нисбатан қарор қабул қилишда жавобгарликни енгиллаштирувчи ва оғирлаштирувчи ҳолатларни инобатга олди. Пировардида Б.Хосиятовга кодекснинг 131-моддаси 1-қисми ва 183-моддасига биноан 15 сутка маъмурий қамоқ жазоси тайинлади. Ш.Жумаевани эса кодекснинг 41-моддасида назарда тутилган ҳуқуқбузарликни содир этган, деб топиб, кодекснинг 21-моддасига мувофиқ оғохлантириб, жавобгарликдан озод қилди. Шундай экан, каттами-кичкими, оғирми-енгилми, гайриқонуний қилмиш ҳеч қачон жавобсиз қолмаслигини унутмаслик шарт.

Самаджон ҚОДИРОВ,
Поп туман маъмурий суди раиси,
Хуршид СУЛТОНОВ,
“Инсон ва қонун” муҳбири

МАЪМУРИЙ ТАРТИБ-ТАОМИЛЛАР ОЧИҚЛИК, ШАФФОФЛИК ВА АДОЛАТНИ ТАЪМИНЛАЙДИ

АҲОЛИГА давлат томонидан кўрсатиладиган хизматларнинг соддалаштирилиши, маъмурий тартиб-таомилларнинг шаффофлиги коррупциявий омилларнинг камайишига, шунингдек, давлат ҳокимиятининг ички ва халқро миқёсдаги нуфузининг ошишига хизмат қилади.

Маъмурий процедура институтининг энг асосий ютуқларидан бири — давлат бошқарувида адолатни таъминлашга хизмат қилишдан иборатдир.

Маъмурий тартиб-таомиллар маъмурий органлар ҳамда манфаатдор шахслар ўртасидаги маъмурий-ҳуқуқий муносабатларни тартибга солишга қаратилган жараён бўлиб, тарафларни кўриб чиқилмайдиган иш юзасидан хабардор қилишдан бошланиб то қарор чиқаришгача бўлган турли босқичларни ўз ичига олади. Маъмурий тартиб-таомилларда энг муҳим босқич бу тарафларнинг тингланishi ҳисобланади. Бу эса муҳтарам Президентимиз таъкидлаган "халқ билан мулоқот"нинг ажралмас қисмини ташкил этади.

Маъмурий тартиб-таомилларнинг энг муҳим босқичи бўлмиш тарафнинг тингланishi ўз ичига — тарафни хабардор қилиш, ишга доир ҳужжатлар билан тараф ҳам танишиш имконига эга бўлиши, шунингдек, тарафга ўз фикри (важлари)ни айта олиш имкониятини бериш кабиларни ўз ичига олади.

Мамлакатимизда 2018 йил 8 январда қабул қилинган "Маъмурий тартиб-таомиллар тўғрисида"ги Қонун ишлаб чиқиши жараёнида хорижий мамлакатлар тажрибаси инобатга олинган.

Мазкур қонунда ҳозирга қадар мамлакатимиз қонунчилигида келтирилмаган бир қатор принциплар маъмурий амалиётга янгидан жорий этилмоқда. Буларга қуйидагиларни киритишимиз мумкин: мутаносиблик, ишончлилик, тингланishi имкониятининг мавжудлиги, маъмурий тартиб-таомилларнинг очиклиги, шаффофлиги ва тушунарлилиги, манфаатдор шахслар ҳуқуқларининг астунилиги, бюрократик расмиётчиликка йўл қўйилмаслиги, мазмунан қамраб олиш, тенг ҳуқуқлилик, ишончнинг ҳимоя қилиниши, маъмурий ихтиёрийликнинг (дискрецион ваколатнинг) қонунийлиги, текшириш.

Жумладан, мутаносиблик принципи маъмурий орган томонидан манфаатдор шахсларга нисбатан қабул қиладиган ҳар бир маъмурий акт ва амалга оширадиган маъмурий хатти-ҳаракатлари доирасидаги таъсир чоралари умумий ва соҳавий қонунларда ўрнатилган қонуний мақсадга эришиш учун мос ва етарли бўлиши ҳамда манфаатдор шахсларга имкон қадар қийинчилик туғдирмаслиги кераклигида намоён бўлади. Шунингдек, мутаносиблик принципи маъмурий орган томонидан қўлланиладиган ҳар бир таъсир чораси манфаатдор шахс хатти-ҳаракати ва мавжуд ҳолатларнинг оғир ва енгиллаштирувчи ҳолатларини инобатга олган ҳолда мос ва етарли бўлиши, ортиқча қийинчилик туғдирмаслиги лозимлигида намоён бўлади.

Қонуннинг 16-моддасида "Виждонан ҳаракат қилувчи манфаатдор шахсларнинг маъмурий ҳужжатга бўлган ишончи қонун билан қўриқланади. Маъмурий органлар манфаатдор шахсларнинг юзага келган маъмурий амалиёт билан боғлиқ қонуний қўрилган натижаларини хурмат қилиши шарт. Юзага келган маъмурий амалиётнинг ўзгартирилиши жамоат манфаатлари билан оқланган бўлиши, умумий хусусиятга эга ва барқарор бўлиши керак"лиги ўрнатиб қўйилган.

Бугунги кунда маъмурий қонунчилик ўз олдида шахс ва давлат, фуқаро ва ижро ҳокимияти ўртасида юзага келадиган ижтимоий муносабатларни тартибга солиш, давлат бошқаруви соҳасида фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари амалга оширилишини таъминлаш ҳамда уларни ҳимоя қилиши мақсад қилиб қўйилган.

Бундан ташқари, маъмурий процедура институту фуқароларнинг давлат бошқарувида иштирокини кенгайтириш, давлат бошқарувини янада демократлаштириш, давлат бошқаруви органлари фаолиятининг очиклиги, шаффофлиги ва ҳисобдорлигини оширишга хизмат қилиши билан эътиборга моликдир.

Сардор СУВОНОВ,
Гулистон туман маъмурий суди раиси

ФУҚАРОЛАРНИНГ ўзбошимчалик билан эгаллаб олган ер участкалари ёки қурилган турар-жойларига нисбатан мулк ҳуқуқини эътироф этиш бўйича 2019 йил 1 майга қадар бир марталик умумдавлат акцияси эълон қилинган эди. Унга кўра, фуқаро туман ёки шаҳар Давлат хизматлари марказига ариза билан мурожаат этиши билан унинг ҳаракати тўхтайди. Ҳужжатлар электрон ҳаракатланиши бошлайди ва масала ҳал бўлгач, тайёр ҳужжатларни олиш лозим. Бу борада мазкур давлат хизматини кўрсатишда иштирок этувчи ваколатли идоралар мутасадди ходимлари вазифасига совуққонлик билан ёндашгани, кўпгина хатоликлар, ноқонуний ҳаракатлар ва белгиланган регламентни бузиш ҳолатларига йўл қўйилгани аниқланди.

ЎРИНБОСАРГА "ҲАЙФСАН" БЕРИЛДИ

ЯККАСАРОЙ туман адлия бўлими томонидан фуқаро А.Саидовнинг совуқ сувдан қарздорлиги мавжудлиги ҳолати бўйича "Сувсоз" ДУК Яккасарой туман сув тақсими бўлими томонидан юборилган талабномадан норози бўлиб қилган мурожаати ўрганиб чиқилди.

Мурожаатда келтирилишича, фуқаро А.Саидов 2018 йилнинг I ярим йиллик учун олдиндан ҳамда 2018 йил февраль ойида II ярим йиллик учун 4 киши ва ҳовли майдони 40 м² жой учун ёзги даврга пул тўлаган ва 2018 йилнинг охиригача тўлов даври кўрсатилган.

Ўрганиш жараёнида, А.Саидов хонадонига етказиб берилган ичимлик суви ва қабул қилинган оқова сув учун "Сувсоз" ДУК Яккасарой туман сув тақсими бўлими томонидан қайта далолатнома тўзилиб, хонадоннинг ёзги мавсум учун сарф этиладиган қаттиқ ер

майдони 330 м² ва юмшоқ ер майдони 40 м² ташкил этгани қайд этилиб, унга қайта ҳисоб-китоб қилинди.

Натижада, фуқаро А.Саидовнинг дебитор қарздорлиги мавжуд эмаслиги аниқланди ҳамда "Сувсоз" ДУК Яккасарой туман сув тақсими бўлими томонидан юборилган совуқ сув бўйича қарздорликни бартараф этиш ҳақидаги талабномаси асоссиз, деб топилди. Шу боис туман сув тақсими бўлимининг бошлиқ ўринбосари ўз хизмат вазифасига масъулиятсизлик билан ёндашганиги сабабли "ҳайфсан" интизомий жазоси қўлланилди.

Шерзод САТТОРОВ,
Балиқчи туман Давлат хизматлари маркази директори

Амир ШАМСИҚУЛОВ,
Яккасарой туман адлия бўлими етакчи маслаҳатчиси

Соатбай ҳақ тўлаш миқдори ҚАЙТА ҲИСОБ-КИТОБ ҚИЛИНМАГАН

ЧИЛОНЗОР туман адлия бўлими томонидан туманда жойлашган лицей, коллеж ва Халқ таълими бўлимига қарашли мактабларда фаолият юритаётган соатбай асосидаги ўқитувчиларга ҳақ тўлаш миқдорлари ўрганиб чиқилди. Ўрганиш жараёнида, соатбай ҳақ тўлаш миқдори оширилган бўлса-да, ўтилган дарс соатлари учун жами 208 631 921 сўм қайта ҳисоб-китоб қилиб берилмаганлиги аниқланди.

Мазкур ҳолат меҳнат қонунчилиги билан кафолатланган ходим ҳуқуқлари бузилиши ҳисобланади. Шу

боис ушбу ҳолатни бартараф этиш мақсадида тегишли ташкилотларга 83 та тақдимнома киритилди ва ижроси назоратга олинди.

Чилонзор туман адлия бўлими томонидан қўрилган чоралар натижада соатбай асосидаги ўқитувчиларга ўтилган дарс соатлари учун жами 208 631 921 сўм қайта ҳисоб-китоб қилиб берилиши таъминланди.

Жўрабек МАҲСУДОВ,
Чилонзор туман адлия бўлими бошлиғи

55 НАФАР ФУҚАРОНИНГ ОРТИҚЧА СУММАСИ ЗАХИРАГА ОЛИНДИ

ЯШНОБОД туман адлия бўлими томонидан "Хосиятли" МФЙ Авиасозлар 2-мавзеси 32, 39, 66-уйларга яшаб келаётган 55 нафар фуқаронинг уйи овқат тайёрлаш учун марказлашган ҳолда электр плиталари билан жиҳозланган уйлар тоифасига кирганлиги, лекин электр энергияси тўловлари учун ҳисоб-китоблар тариф ставкасининг 100 фоизи миқдорига амалга оширилаётганлигидан норози бўлиб қилган мурожаатлари кўриб чиқилди.

Аниқланишича, мурожаат муал-

лифлари 2018 йил 20 октябрдан 2019 йил 16 апрель кунига қадар фойдаланилган электр энергияси учун тўловни амалдаги тарифнинг 100 фоизи миқдорига тўлаб келган.

Ваҳоланки, ҳуқуқий тартиб-қоидага асосан фуқаролар амалдаги тарифнинг 50 фоизи миқдорига тўлашлари лозим бўлган.

Мазкур қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан адлия бўлими томонидан Яшнобод туман Электр таъминоти корхонасига тақдимнома киритилди.

Тақдимномага асосан фуқароларнинг фойдаланган электр энергияси учун тўловлари амалдаги таърифнинг 50 фоизи миқдорига қайта ҳисоб-китоб қилиниб, юзага келган ортиқча сумма олдиндан тўлов ҳисобига ўтказилди. Шунингдек, қонунбузилиши ҳолатларига йўл қўйган айбдор шахслар интизомий жавобгарликка тортилди.

Воҳид БҮРИЕВ,
Яшнобод туман адлия бўлими катта маслаҳатчиси

ИНСОН ҚОНУН

МУАССИСА:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

www.minjust.uz

2007 йил 3 январда
Ўзбекистон
Матбуот ва ахборот
агентлигида
0081-рақам билан
рўйхатга олинган

ISSN 2010-7997

1 7 7 0 1 0 7 6 1 0 0 8

Бош
муҳаррир

Қўчқор
НОРҚОБИЛ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Тошқулов Акбар Жўрабоевич
Рабинов Шерзод Миржалилович
Тожиёв Фурад Шомуродович
Искандаров Ёрбек Нурбекович
Эргашева Дилфуза Рустамовна
Мамадалиев Зайниддин Очилович

Таҳририятга келган
кўпмазмунлиқ тахрир
қилинмишлари ва муаллифга
қайтарилмайди.

Навбатчи
Гулҳаё Нурметова
Саҳифаловчи-
дизайнер
Жасур Тожибоев

Нашр индекси: 137
"ИНСОН ВА ҚОНУН" газетаси таҳририяти компьютер базасида терилди ва саҳифаланди. А-3 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмда, офсет усулида "Ўзбекистон" нашриёт матбаа ижодий уйида чоп этилди.
Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.

Ушбу сонда ўза
суратларидан фойдаланилди.

Тиражи — 10799
Буортма — V-3556
Топшириш вақти — 19:00
Топширилди — 22:30

МАНЗИЛИМИЗ:

100 000, Тошкент ш. Сайилгоҳ кўчаси-35.

Факс: (0371) 233-44-23,
(0371) 233-44-08

Обуна бўлими: 233-44-09

Баҳоси келтирилган нарҳда

1 2 3 4 5

Ижтимоий тармоқ ихтирочилари фарзандларига қандай тақиқ қўйишган?

APPLE компаниясининг собиқ раҳбари, марҳум Стив Жобс ҳаёлида ўзининг фарзандларига iPad'да узоқ вақт ишлашни тақиқлар эди. Нима учун? "The New York Times" газетасининг журналисти Ник Билтон интервьюларининг бирида Стив Жобсга шундай савол беради: сизнинг фарзандларингиз iPad'ни ёқтиришадими? "Улар ундан фойдаланишмайди. Биз болаларнинг уйда янги технологияларга кетказадиган вақтларини чеклаб қўйганмиз", деб жавоб беради Жобс.

Журналист бу жавобни эсанкираган ҳолда сукунат билан қабул қилди. Негадир унинг назарида Жобснинг уйи хар томондан гигант сенсор экранлар билан қўраб олингандек, у эса айпелларни уйига келган меҳмонларга конфетдек улашадигандек туюларди. Лекин ҳаммаси хатто бунга яқинроқ ҳам бўлиб чиқмади.

Умуман, Кремний водийсида фаолият юритувчи кўпгина технологик компаниялар бошқарувчилари ва венчур капиталистлари ўз фарзандларининг хоҳ компьютер, хоҳ смартфон ёки планшет экрани олдида вақтларини ўтказишларини чеклаб қўйганлар. Жобснинг оиласида хатто кечкурунлари ва дам олиш кунларида гаджетлардан фойдаланишга тақиқлов мавжуд эди. Технология дунёсининг бошқа раҳнамолари ҳам худди шу каби йўл тутадилар.

Бу биров гапирок туюлади. Кўпгина ота-оналар бошқа ёндашувни тарғиб қилдилар, яъни ўзларининг фарзандларига интернетда канча хоҳласалар шунча вақтларини ўтказишларига рухсат берадилар. Аммо ИТ-гигантларнинг бош директорлари ота-оналар билмайдиган оддий нима-нидир билишади.

3D Robotics компаниясининг ижрочи директори Крис Андерсон ўзининг оила аъзоларига гаджетлардан фойдаланишга чеклов қўйган. У хатто бу қурilmаларни

шундай сошлаб қўйганки, улардан бирортасини кунига икки соатдан кўп ишлашти бўлмайди.

"Менинг фарзандларим мени ва турмуш ўртоғимни хаддан ташқари каттиққўликда айблашади. Улар ўзларининг дўстларига уларнинг оилаларида бундай чекловлар қўйилмаганини айтишади", дейди у.

Андерсоннинг 5 ёшдан 17 ёшгача бўлган 5 та фарзанди бор ва бу чекловлар уларнинг хар бирига бирдек тааллуқлидир. "Бунинг сабаби шуки, интернетга хаддан ташқари ружу қўйиш кандай хавф-хатарларга олиб келишини бошқалардан кўра яхшироқ биламан. Мен ўз пайтида шундай муаммоларга дуч келганман ва менинг фарзандларим ҳам шундай муаммоларга дуч келишларини хохламайман", деб тушунтиради у бу ҳолатни.

Тадқиқотларнинг қўрсатишича, айниқса, ўн ёшгача бўлган болалар янги технологияларга ўта таъсирчан бўлишади ва уларга худди гиёҳвандларга ўхшаб боғлини қоладилар. Шундай экан, Стив Жобс ҳам бўлиб чиқди: болаларга планшетлардан кунига 30 дақиқадан, смартфонларга эса 2 соатдан кўп фойдаланишга рухсат бериш керак эмас. 10-14 яшар болаларга эса фақатгина мактаб топшириқларини бажариш учун компьютердан фойдаланишларига рухсат бериш мумкин.

Жиддий айтганда, ИТ-тақиқлар борасидаги расм-русум америкалик оилаларга борган сари чуқурроқ сингиб бормоқда. Баъзи ота-оналар ўзларининг фарзандларига ижтимоий тармоқлардан (мисол учун, Снапчат каби) фойдаланишларига рухсат бермайдилар. Бу билан улар фарзандлари интернетда бекорчи сафсатабозлик қилишларидан беҳавотир бўлишлари мумкин.

Олимларнинг айтишича, болаларга ахборот технологияларига чекловларни 14 ёшдан олиб ташлаш мумкин. Бирок Андерсон 16 яшар фарзандларига ҳам ўз

Улар ундан фойдаланишмайди. Биз болаларнинг уйда янги технологияларга кетказадиган вақтларини чеклаб қўйганмиз.

ётоқларида бу воситалардан, хатто телевизордан фойдаланишларига рухсат бермайдилар. Twitter'нинг ижрочи директори Дик Костоло эса ўз фарзандларига гаджетлардан фақатгина умумий хоналарда фойдаланишларига рухсат беради. Унинг фарзандлари бу воситаларни ётоқларида олиб киришларига ҳақлари йўқ.

Унда болаларни нима билан банд қилса бўлади? Мисол учун, Стив Жобс кечки овқатни ўз оиласи даврасида ўтказишни, улар билан бирор китоб, воқеа, жараёни муҳокама қилишни ёқтирар эди. Шу билан бирга унинг фарзандларидан бирортаси отаси билан суҳбат чоғида чўнғагидан iPhone'нинг чиқаришга ҳаққи йўқ эди. Натижада унинг фарзандлари интернетга қарам бўлмаган ҳолда вояга етдилар. Сиз ҳам бундай чекловларга тайёрмисиз?

Мадина ҲАМДАМОВА тайёрлади.

ЭЪЛОНЛАР

Мирзо Улугбек тумани "Ягона дарча" маркази томонидан 18.08.2016 йилда 011009-04-сонли реестр тартиб рақами билан рўйхатдан ўтган Мирзо Улугбек тумани, Қайнарсой кўчаси, 88-уй манзилида жойлашган "CREATIVE GIFT" хусусий корхонаси таъсисчисининг 2019 йил 28 июндаги 1-сонли қарорига асосан тугатилди. Давлолар (93) 501-05-22 телефон рақами орқали қабул қилинади. СТИР: 304 260 189.

Тошкент шаҳрида жойлашган Схунбобоев номдаги тиббиёт коллежи томонидан 2009 йилда Фуқаро Қаримова Элира Салимовнага берилган рўйхат рақами 958, №1434206 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.

Сергеи туман Давлат хизматлари марказида 19.07.2016 йилда 008415-03 реестр рақами билан давлат рўйхатдан ўтган "ЕССО ВЕТОН GROUP" маъсулияти чекланган жамияти (манзил: Сергеи тумани, Хонобод 18/1) таъсисчисининг 2019 йил 18 февралдаги 1-сонли қарорига асосан тугатилди. СТИР: 304 163 862.

Давлолар эълон чоп этилган кундан бошлаб икки ой мобайнида корхона почта манзили бўйича қабул қилинади. Тел.: (98) 367-05-54.

Тошкент шаҳар, Чилонзор туман тадбиркорлик субъектларини рўйхатдан ўтказиш инспекциясида 12.08.2016 йилда 01221908 рўйхат рақами билан Тошкент шаҳар, Чилонзор тумани, Гулистон 26-10 манзилида давлат рўйхатдан ўтган "XUSHNUDA TIKUV SERVICE" М-ДК (СТИР 304 243 786) таъсисчисининг 2019 йил 26 июндаги қарорига асосан тугатилди. Давлолар эълон чоп этилган кундан бошлаб 1 ой мобайнида қабул қилинади. Тел.: (94) 645-39-38.

Тошкент шаҳар, Учтепа туман Давлат хизматлари марказида 01.04.2019 йилда 705239-сонли рўйхат рақами билан Тошкент шаҳар, Учтепа тумани, ТХАЙ "ORIKZOR SAVDO KOMPLEKSI" М-ДК худудидagi 34-дўкон, 3-блок манзилида давлат рўйхатдан ўтган "BELLO BEST" М-ДК (СТИР: 306 282 935) таъсисчисининг 2019 йил 24 июндаги қарорига асосан тугатилди.

Давлолар эълон чоп этилган кундан бошлаб 2 ой мобайнида қабул қилинади. Тел.: (90) 959-48-18.

Тошкент шаҳар, Учтепа туман "Ягона дарча" марказида 02.08.2017 йилда 535539 реестр рақами билан Тошкент шаҳар, Учтепа тумани, Урикзор маҳалласи, Марилоний кўчаси, 9-котеж манзилида давлат рўйхатдан ўтган "AZAM FARM TRADE" М-ДК (СТИР 305 007 856) таъсисчисининг 2019 йил 24 июндаги қарорига асосан тугатилди.

Давлолар эълон чоп этилган кундан бошлаб 2 ой мобайнида қабул қилинади. Тел.: (94) 935-14-88.

Сергеи туман Давлат хизматлари маркази томонидан (Сергеи тумани, Обҳаёт кўчаси, 3а-уй) 2018 йил 1 мартда 694093-сонли реестр рақами билан давлат рўйхатига олинган "MODERN UNIFORMS" НТМ манзили Сергеи тумани, Сергеи 7, 31-уй, 9-хонадон (СТИР 306 196 148) таъсисчисининг 2019 йил 13 июндаги 1-сонли қарорига асосан тугатилди. Давлолар эълон чоп этилган кундан бошлаб 2 ой мобайнида корхона почта манзили бўйича қабул қилинади. Тел.: (98) 878-00-06.

Мирзо Улугбек тумани "Ягона дарча" маркази томонидан 07.05.2018 йилда 006703-сонли реестр тартиб рақами билан рўйхатдан ўтган Мирзо Улугбек тумани, Мустақиллик шоҳ кўчаси, 79-уй, 208-хонадон манзилида жойлашган "NEW LINE IMPREX" маъсулияти чекланган жамияти таъсисчисининг 2019 йил 1 июлдаги 2-сонли қарорига асосан тугатилди. Давлолар (93) 505-77-77 телефон рақами орқали қабул қилинади. СТИР: 305 533 930.

РЕКЛАМА

ASAKA
BANK

Ҳурматли тадбиркорлар!

"АСАКА" БАНК

бизнесингизни молиялаштириш ва ривожлантириш учун қуйидаги хорижий банкларнинг кредит линиялари маблағлари ҳисобидан кредитлар тақлиф этади:

Туркия
Республикаси
Эксимбанки

КФВ Ипекс
Банк
(Германия)

Ландесбанк
А.Г.
(Германия)

Коммерцбанк
А.Г.
(Германия)

Корея
Республикаси
Эксимбанки

Маълумот учун телефонлар:
(78) 120-82-01, 120-82-09, 120-82-24,
120-82-62, 120-82-96, 120-86-83.

www.asakabank.uz

Хизматлар лицензияланган.